

**ДО ФАКУЛТЕТНИЯ СЪВЕТ НА
ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ
СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“**

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Владимир Богданов Петров, преподавател по гражданско и семейно право в Департамент „Право“ на Нов Български Университет и Юридическия факултет на Великотърновския университет „Св. Кирил и Методий“

за дисертацията на Доротея Валентинова Михова, за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на тема „Концепциите за справедливост“ /*iustitia*/ и равенство /*aequitas*/ и понятието „корупция“ /*corruptio*/ в римското право /IV в. пр. н. е. - VI в/: *Leges Sumptuariae*; *Leges de Pecuniis Repetundis*; *Leges de Ambitu*; *Leges Barbarorum*“

Темата на дисертацията е интердисциплинарна. Макар от историческа гледна точка и с присъщите на историческата наука методи на изследване, понятията „справедливост“, „равенство“ и „корупция“ са основни и за философията и правото. В правната наука, законодателство и съдебна практика те са намерили изрична

уредба в Конституцията на Република България и конкретни регулативни правила на Закона за задълженията и договорите, Гражданския процесуален кодекс, Наказателния и Наказателнопроцесуалния кодекс и много други. Изследвани са в правната теория и учебниците, по които се подготвят студентите в Юридическите факултети на страната. Принципите и основните понятия, както на частното право, така и макар и в по-малка степен на публичното право са съхранили основните понятия, теоретически постановки и конкретни разрешения на римските юристи, дошли до нас чрез Институциите на Гай, Дигестите на Юстиниан и възприети от Френския граждански кодекс, от който България е реципирала, чрез Италианския граждански кодекс своето законодателство в материята на частното право.

Професионалното изграждане на Доротея Михова е изпълнено с огромен труд и усилия за формиране, като специалист и творец. Дисертантката е завършила през 1994 г. с отличен успех средно-специално хуманитарно образование в Националната гимназия за древни езици и култури "Константин Кирил Философ". А през 2002 г. с отличен успех и образователно-квалификационна степен магистър по право, Юридическият факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Отлично владее /четене, писане и говоримо/ английски и руски език и отлично/четене и писане/ латински език. Има професионални технически умения и компетенции с Word, Adobe Photoshop, WordPress, Google Page Creator, Excel, Power Point, Page Maker, Internet.

Професионалният ѝ опит е изключително богат и многообразен. Отличната обща и езикова култура и отлично школуваните юридически знания са намерили израз в

многобройни /над 360 броя излезли под нейно перо/ статии, научни съобщения, рецензии, правни становища, юридически процедури публикувани в специализирани научни издания и периодичния печат. Доротея Валентинова има забележителни постижения на професионалното поприще и като журналист, автор на научни статии и студии, преводач и редактор. Нейни са преводите на такива значими книги като: „Ислямът“ на Мализ Рутвен, „За Божия град“ на Аврелий Августин том I и II, „Ницше“ на Майкъл Тенър, „Фройд“ на Антъни Стор. По темата на дисертацията е публикувала 11 студии и статии в годишници и сборници на Софийския Университет „Св. Климент Охридски“, Пловдивския Университет „Пайсий Хилендарски“, Националния военен университет „Васил Левски“, Съюза на учените в България.

Дисертацията е в обем 829 страници и в структурно отношение се състои от Увод, Встъпителна част, 8 глави, Заключение, Приложения и 59 страници библиография. Посветена е на изследване освен на посочените в нейното заглавие закони и на много други, от правилата на които могат да се изведат римските представи, принципи и идеи за право и правен ред, правосъдие, равенство, добродетели, смелост, чест, достойнство, безкористност, като бъдат отграничени от техни антиподи, като беззаконие, неравенство, разгул, алчност, корупция.

При провеждане на изследването, авторката си служи с всички известни на науката изследователски методи и тълкувателни прийоми. Такива, посочени от самата дисертантка в автореферата, са общонаучните теоретични формално логични методи – анализ, синтез, изграждане на абстрактни модели, моделиране на понятия, движение от конкретното към

абстрактното и от абстрактното към конкретното, системен и структурно-функционален метод, както и присъщите на юридическата наука формално-юридически, сравнителноправен, исторически метод, граматическо, логическо, систематическо, функционално тълкуване; социологичен метод, който позволява петте типа закони и концепцията за справедливост и равенство и понятието корупция да бъдат анализирани и изследвани в тяхната взаимовръзка с други социални явления; исторически метод, който обхваща събитията и процесите на изследваните правни явления в тяхното развитие и взаимовръзка с други, които обуславят или върху които влияят; компаративният метод за изследване на изворите с изграждане на аналогии и връзки между тях.

В ограничените рамки на рецензията е невъзможно да се спра, макар и съвършено бегло на изключително богатото и със забележителни научни качества съдържание на съчинението, което дисертантката Доротея Михова е предложила за присъждането ѝ на образователната и научна степен „доктор“.

Откровено казано, четох този изключителен труд с трепет, вълнение и възторг от неимоверната творческа дързост на дисертантката – възпитаничка на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, да се захване с разработването на подобна, комплексна, неимоверно богата на проблеми тема, която тя е осъществила изключително качествено и с уменията на необикновено опитен, зрял научен изследовател, богато осенен от идеи и майсторство да представи темата в цялата нейна мащабност, научно значение и творческа красота.

Работата многократно надхвърля ограничените и скромни рамки на законовите изисквания в Закона за развитието на академичния състав в Република България, предявявани към дисертационните трудове, за присъждане на образователната и научна степен „доктор”. Дисертацията представя своята авторка като историк и юрист с необикновен и богат научен потенциал, забележителна обща и специална историческа и правна култура, великолепен, точен и аналитичен език, на който по разбираем и достъпен начин е съумяла да изгради, сложното съдържание на изследването.

В автореферата дисертантката, съгласно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България е посочила приносите, които се съдържат в представеното за защита съчинение. В качеството ми на рецензент убедено трябва да отбележа, че всички те са правилно изведени от съдържанието на дисертацията и вярно, даже в значителна степен скромно, отразяват научните достойнства на труда. Без какъвто и да било стремеж за пълнота и изчерпателност, ще отбележа по важните от тях:

- в българската и световна историография и правна наука за пръв път в едно изследване са изградени връзките между *leges regiae*, *leges sumptuariae*, *leges de pecuniis repetundis*, *leges de ambitu* и *leges barbarorum* и по-специално *Edictum Theodorici Regis* /или *Lex Romana Ostrogothorum*/ и *Lex Romana Visigothorum*

- за пръв път тяхната идентификация, дефиниране и анализ са поставени в контекста на римските представи, концепции, принципи и възприятия за *iustitia*, *aequitas* и *virtus*;

- пространното и задълбочено изследване на електоралната и длъжностната корупция в Рим;

- анализът на изследваните явления е проведен с отчитане на конкретни исторически събития, оценка на ролята и значението на конкретни исторически личности, с представяне на отношението и възприятията на техни съвременници – римски и старогръцки автори, с проследяване на оценките и характеристиките дадени от изследвали явленията историци, филолози, философи и юристи;

- изводите на дисертантката при анализа на изследваните институти са сериозно и задълбочено аргументирани с многобройни позовавания на съчинения на римски писатели, политически дейци и юристи, с привеждане на примери от живота и дейността на именити римляни, оставили следи в римската история със своя добродетелен, скромен и отдаден на благото на римските граждани и величието на Рим живот;

- много голям брой от използваните латински и старогръцки текстове са преведени лично от дисертантката, като стремежът е бил да се запази автентичното звучене на античните римски възприятия за *aequitas* и *iustitia* и законите, от които те са били изведени;

- съществени теоретически приноси, според мен, представлява изследването на слабо изследвани или неизследвани в историографията, философията и правната наука проблеми, в светлината на характеристиките на римското общество, история и право, които са аргументирани с исторически, правни, философски, прозаични, поетични, антични, средновековни и съвременни

текстове, някои от които са преведени на български език от дисертантката за първи път, с оглед целите на дисертацията;

- несъмнен принос представлява изследването на проявите форми на понятията *aequitas*, *iustitia*, *corruptio*, доколкото те са намерели отражение в римски закони с антикорупционна насоченост и са били възпроизведени в *Leges barbarorum*;

- несъмнен принос е изследването за първи път на варварските закони в светлината на противопоставянето на принципите за *iustitia* и *corruptio*, *Romanitas* и „варварството“, което разкрива съществени моменти от развитието, както на римското право, така и на варварското – варваризация на римското право и романизация на варварското;

- дисертантката прави научно обоснован и изключително интересен опит да изгради представа за развитието на Рим, като архетипен модел за „живота“ на човешките цивилизации, от тяхното възникване, до тяхното загиване.

Дисертантката Доротея Михова е според мен необикновено и рядко срещано в съвременната българска наука дарование, ярък изследовател, който с това съчинение показва перспективите за изграждане и развитие на учен, който с основание ще бъде гордост, както за Софийския университет, от където е получила своето образование, така и за националната ни историческа и юридическа наука.

Дисертацията, като един забележителен литературен факт, в който съм на мнение, че можем да съзрем истински научен подвиг, на всяка цена трябва да бъде публикувана. Може да е в малък

тираж, поради големия ѝ обем, но трябва на всяка цена да бъде отпечатана, за да бъде на разположение на всеки, който желае да надзърне и се зачете в нейните мъдри и полезни исторически и юридически знания.

Изложеното ми позволява, без всякакво съмнение и с искрено уважение към огромния труд и талант на дисертантката, убедено да препоръчам на уважаемото жури по защитата на дисертационния труд, да предложи на Факултетния съвет на Историческия факултет при Софийския университет да даде на Доротея Валентинова Михова образователната и научна степен „Доктор“.

Рецензент:

проф. д-р Владимир Петров